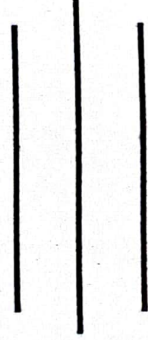

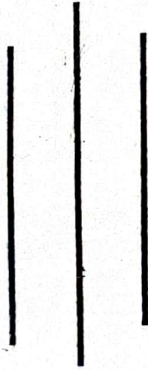
मेल्लेख गाउँपालिका

विन्धेवासिनी, अछाम
सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

आधारभूत अस्पताल

स्थापना तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७८

संशोधित मिति: २०७९/०४/०२

(Handwritten signatures and text at the top of the page)

आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७८

प्रस्तावना : नेपालको स्वास्थ्य नीति २०७१ अनुसार मौलिक हकका रूपमा रहेको गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सबै नागरिकहरूको सहज पहुँचमा पुग्ने शरी प्रभावकारी रूपमा उपलब्ध गराउने सन्दर्भमा नेपाल सरकार (माननिय स्वास्थ्य मन्त्री स्तर) को मिति २०११ को निर्णय अनुसार स्थानिय स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापनको हकमा स्थानिय तहले व्यवस्थापन गर्ने निर्णय तथा मेल्लेख गाउँपालिका अन्तर्गत संचालनमा रहेका मेल्लेख आधारभूत अस्पताल व्यवस्थित तथा जनअपेक्षा अनुरूप स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न स्थानिय तहमा स्वास्थ्य सम्बन्धी नीती तथा कार्यविधि बनाई गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा सबै नागरिकहरूको सहज पहुँचमा पुर्याउन स्थानिय रूपमा १५ सैया अस्पताल संचालन कार्यविधि बनेको हो ।

संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

१. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीको नाम मेल्लेख आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०५८ रहेको छ । यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ ।

आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समिति ९ सदस्यीय रहने छ ।

१. आधारभूत अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समिति गठन देहाय वमीजिम हुने छ :

- १) अध्यक्ष : गाउँपालिका अध्यक्ष वा अध्यक्षले तोकेको व्यक्ति
- २) समिति सदस्य : गाउँपालिका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
- ३) समिति सदस्य : सामाजिक विकास समिति अध्यक्ष
- ४) समिति सदस्य : सम्बन्धीत वडाको वडा अध्यक्ष पदेन
- ५) समिति सदस्य : कार्यपालिका महिला सदस्य १ जना
- ६) समिति सदस्य : दलित कार्यपालिका सदस्य १ जना
- ७) समिति सदस्य : गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखा प्रमुख
- ८) जग्गादाता सदस्य : १ जना
- ९) सदस्य सचिव : अस्पताल प्रमुख

(Handwritten signatures and text at the bottom of the page)

२) समितिको काम कर्तव्य अधिकार

- १) स्वास्थ्य कार्यक्रम कार्यन्वयन गर्ने गराउने ।
- २) अस्पताल कोषको व्यवस्थापन गर्ने ।
- ३) अस्पतालको भौतिक पूर्वाधार औजार उपकरण लगायत व्यवस्थापन गर्ने ।
- ४) सेवा प्रदायक जनशक्तिको काम कारवाहिको अनुगमन, नियमन र मुल्याङ्कन गर्ने ।
- ५) सेवाग्राहिको सुभाव सल्लाह गुनासो लाई आवश्यक सम्बोधन गर्ने ।
- ६) अस्पताल व्यवस्थापन समिति गठन गरि संचालनमा ल्याउने र सहयोग गर्ने ।
- ७) समितिको बैठक महिनामा १ पटक बस्ने ।
- ८) स्वास्थ्य सेवा विस्तारको लागि विभिन्न निकाय संग समन्वय गर्ने ।
- ९) अस्पतालको आर्थिक पक्षलाई सबल बनाउन आवश्यक समन्वय गर्ने तथा अनुगमन गर्ने ।

गर्ने ।

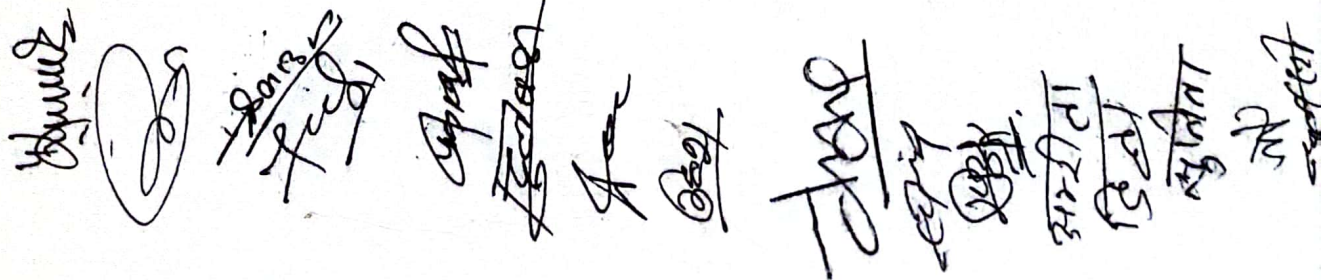
३. समितिको पदावधि समाप्त नेपाल सरकार प्रदेश सरकार तथा स्थानिय तहको नियम तथा विधान अनुरूप ऐन नियम संसोधन भएमा पद रिक्त रहने छ । कुनै सदस्यले राजिनामा दिएमा मृत्यु भएमा वा अन्य गैर कानुनी रुपमा सजाय भोगी दण्डित भएमा उक्त पद स्वतः रिक्त रहने छ ।

४. व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य अधिकार

स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुने छ ।

४.१) व्यवस्थापन समितिको बैठक व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको निर्देशनमा समितिको सदस्य सचिवले महिनाको एक पटक समितिको बैठक बसाल्नु पर्ने छ । आवश्यकता भएमा जुनसुकै अवस्थामा पनि बैठक बस्न सक्ने छ ।

४.२) योजना तयार पार्ने योजना बनाउदा भुगोल, अल्पसंख्यक, आदिवासी, ज्येष्ठ नागरिक, विपन्न वर्ग, अपाङ्ग, बालबालिका, किशोर किशोरी, महिला समुहलाई मध्यनजर राख्नु पर्ने छ ।

Handwritten signatures and initials at the top of the page.

- ४.३) स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक संरचना तथा मर्मत सभारको व्यवस्थापना गर्नु पर्ने छ ।
- ४.४) स्वास्थ्य संस्थाबाट दिईने सेवाको लक्ष्य अनुसार प्रगति भए नभएको अनुगमन गर्ने छ ।
- ४.५) लक्ष्य अनुसार प्रगति नभएमा समयमै समिक्षा गरि थप योजना तयार गरि कार्यक्रम गर्ने छ ।
- ४.६) व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक बस्ने छ ।
- ४.७) बैठकको निर्णय बहुमतको आधारमा हुने छ ।
- ४.८) अस्पतालबाट दिईने सेवामा सुविधा सम्पन्न गर्ने फर्निचर, औषधि, उपकरण आदिको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने छ ।

५. अस्पतालको कोष र आर्थिक व्यवस्थापन:

- १) स्वास्थ्य संस्थाको आफ्नै बैंक खाता रहने छ, बैंक खाता खोल्दा सरकारी स्वामित्वमा रहेको बैंकमा खाता खोल्ने छ ।
- २) संस्थाको आर्थिक कारोबार बैंक मार्फत बाट गरिने छ ।
- ३) वर्षमा एक पटक आम भेला गराई सार्वजनिक लेखापरिक्षणका साथै आय व्यय सार्वजनिक गरि अनुमोदन गराउनु पर्ने छ ।
- ४) प्रत्येक वर्ष आन्तरिक लेखा परिक्षण गराउनु पर्ने छ ।
- ५) सेवा संचालन वापत संकलित रकमलाई छुट कोषमा राखिने छ, यसको संचालन अस्पताल प्रमुखको सिफारिसमा गाउँपालिका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत तथा गाउँपालिका लेखा अधिकृतको सयुक्त दस्तखत बाट हुने छ ।
- ६) प्रत्यक्ष खर्च कटाएर आम्दानीको २० प्रतिशत रकम अस्पताल विकास समिति मा छुट्याई बाकि रकम लाई १०० प्रतिशत मानि चिकित्सक र अन्य स्वास्थ्यकर्मिलाई १० प्रतिशत लाई प्रशासन, स्टोर काउन्टर र सरसफाई कर्मचारी लाई उपलब्ध गराउने ।
- ७) उपलब्ध रकम बाट Overtime, Night Duty तथा सार्वजनिक विदामा काम गरे वापत कोष बाट नियम अनुसार तोकिएको पारिश्रमिक दिईने छ, तथा अस्पतालको सामग्री मर्मत सामग्री खरिद तथा समितिले निर्णय गरे अनुसार खर्च गरिने छ ।
- ८) कोषको रकम अस्पताल को सुदृढिकरण तथा सेवा थप गर्ने हिसाबमा गरिने छ ।
- ९) अस्पतालको कोष कम्तिमा २० प्रतिशत भन्दा बढी राख्नु पर्ने छ ।

Handwritten signatures and initials at the bottom of the page.

Handwritten signatures and names at the top of the page, including 'अभिरामि' and 'डिवा'.

८. प्रशासनिक व्यवस्था:

- १) स्वास्थ्य संस्थाको दैनिक प्रशासनिक कामकाजको लागि व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ । यसको लागि एक जना कर्मचारीलाई फोकल पर्सन तोक्नु पर्ने छ ।
- २) तोकिएको फोकल पर्सनले स्वास्थ्य संस्थाको प्रशासनिक पृष्ठ राख्नु पर्ने छ ।
- ३) कर्मचारीको हाजिरी रजिष्टर, व्यक्तिगत फाईल तथा विदा अभिलेख रेकर्ड राख्नु पर्ने छ ।
- ४) अफिसियल चिठिपत्र तथा कागजात फाईलिङ्ग प्रणालिमा राख्नुपर्ने छ ।
- ५) अफिसियल कागजातलाई सुरक्षित रूपमा राख्न विशेष सावधानि अपनाउनु पर्ने छ ।
- ६) प्रशासनिक सुधारको लागि अनलाईन प्रणालिमा लिनु पर्ने छ ।

९. अस्पताल सेवा

मेल्लेख आधारभुत अस्पतालबाट सेवाग्राहिले लिन सक्ने सेवा सुविधा यस प्रकार रहने छन् ।

१) बहिरिगं सेवा:

जनरल- प्रत्येक दिन सार्वजनिक विदा बाहेक १०-५ बजे. (शशुल्क)

गर्भवती- प्रत्येक दिन सार्वजनिक विदा बाहेक १०-५ बजे. (निशुल्क)

२) आकस्मिक सेवा: २४ घण्टा आकस्मिक सेवा प्रधान गरिने छ । आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन तथा सुरक्षाको दृष्टिकोणले कर्मचारीलाई आवास व्यवस्थापन भएपछि, यो सेवा प्रारम्भ हुने छ ।

३) निशुल्क औषधि वितरण स्वास्थ्यकर्मीको परामर्श लिएर आवश्यकता अनुसार सरकार द्वारा निशुल्क प्रधान गरिने औषधीहरु वितरण गरिने छ ।

४) Dressing सेवा

५) प्लास्टर सेवा

६) सुरक्षित गर्भपतन सेवा तालिम प्राप्त चिकित्सक तथा अन्य स्वास्थ्य कर्मिद्वारा सुरक्षित गर्भपतन सेवा संचालन गरिने छ, सुरक्षित गर्भपतन सेवा औषधि तथा औजारको सहायताले गरिने छ । यो सेवा आवश्यक तयारी गरेपछि सुरु गरिने छ ।

७) परिवार नियोजन सेवा परामर्श दिनुको साथमा विभिन्न स्थाई तथा अस्थायी परिवार नियोजन सेवा प्रधान गरिने छ ।

Handwritten signatures and names at the bottom of the page, including 'अभिरामि' and 'डिवा'.

८) अन्तरंग सेवा आवश्यक कर्मचारी तथा आवास को व्यवस्था भएपछि ५ जना सम्म विरामीलाई भर्ना गरि उपचार गरिने छ ।

९) प्रयोशाला सेवा

१०) भिडियो Xrey

११) Xrey सेवा

१२) रेफर सिस्टम व्यवस्था विरामीलाई अरु अस्पतालमा रेफर गर्नु परेमा प्रष्ट रुपमा बुझिने गरि रेफर लेटर फारम भरेर पठाउनु पर्ने हुन्छ, र विरामी को अवस्थाको बारेमा सम्पूर्ण जानकारी दिनु पर्ने हुन्छ ।

१०. २४ घण्टे प्रसुति सेवा व्यवस्थापन

१) २४ घण्टे प्रसुति सेवा लागु भएको स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आमा सुरक्षा कार्यक्रम अन्तर्गत सुरक्षित प्रसुति सेवा प्रदान गर्न जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।

२) सुरक्षित प्रसुति सेवा प्रदान गर्न गुणस्तरिय भौतिक व्यवस्था गर्नुपर्ने छ ।

११. महामारी रोग नियन्त्रण

१) आफ्नो क्षेत्रमा हुने भाडापखाला, जैविक प्रकोपबाट उत्पन्न हुने महामारी रोग नियन्त्रण गर्न व्यवस्थापन गर्नुपर्ने छ ।

२) आफ्नो क्षेत्रमा हुने भाडापखाला, जैविक प्रकोपबाट उत्पन्न हुने महामारी रोग समयमै नियन्त्रण गर्नको लागि गठन गर्नुपर्ने छ ।

१२. नसर्ने रोग नियन्त्रणका लागि एकिकृत चिकित्सा व्यवस्थापन

१) वातावरण प्रदुषण, बढ्दो सहरिकरण, विलासितापूर्ण जिवनशैलि, खानपानमा मिसावट आदि वाट मानिसको स्वास्थ्यमा प्रतिकुल असर परी दिन प्रति दिन नसर्ने रोगहरु मुटु, मृगौला, कलेजो, आन्द्रा, मानसिक लगायतका अंगहरुमा नसर्ने रोगहरु भई जन स्वास्थ्य समस्याको रुपमा देखा परी रहेको अवस्था तथा एलोप्याथि औषधीको साथै अन्य उपचार पनि आयुर्वेदिक, प्राकृतिक चिकित्सा, फिजियोथेरापी, योग शिविर जस्ता पनि समावेस गर्दै जानुपर्ने छ ।

२) तोकिएको स्वास्थ्य संस्थाहरुमा एलोप्याथी सगै आयुर्वेदिक चिकित्सा सेवा प्रदान गर्न व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।

३) बढ्दो वातावरण प्रदुषण तथा बढ्दो विलासि खानपानले गर्दा शरिरलाई असर पार्ने भएकाले आफ्नो स्वास्थ्यको आफ्नै ख्याल राखी भन्ने नारामा स्वास्थ्य सम्बन्धि चेतना मुलक सामाग्री प्रचार प्रसार वितरण र समिक्षाको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने छ ।

१३. श-शुल्क Pharmacy सेवा संचालन

१) अस्पताल परिसरमा शशुल्क Pharmacy संचालनमा आउने छ । Pharmacy संचालनमा लागि निजि Pharmacy लाई आमन्त्रित गरिने छ । प्रत्येक वर्ष शशुल्क Pharmacy संचालन Tender प्रणालि माफ्त गरिने छ । अस्पतालको Pharmacy कोठाको लागि नियमित मासिक भाडा अस्पताललाई बुझाई संचालनमा ल्याईने छ । Tender खुल्ला प्रतिस्पर्दा माफ्त गरिने छ ।

- निजि Pharmacy संस्थाले प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता गरेको हुनुपर्ने छ ।
 - Pharmacy संचालन मापदण्ड मा उल्लेख गरिए बमोजिम Pharmacy जनशक्ति हुनुपर्ने छ ।
 - Pharmacy बहिरंग तथा आकस्मिक विभागको सहज पहुचमा हुनुपर्ने छ ।
 - Pharmacy का लागि आवश्यक स्थान तथा कोठाहरु उपलब्ध गरिने छ ।
 - कुशल Pharmacy अभ्यास अनुकूल हुने गरि औषधी भण्डारण, अत्यआवश्यक औषधि तथा अन्य सामाग्रीहरुको अभाव हुन नदिन औषधिको गुणस्तरिय लागु औषधि को निरिक्षण तथा मुसाहरुको नियन्त्रण गर्नु पर्ने
 - Pharmacy डाटा चुस्त दुरुस्त राख्नुको साथै औषधीको भण्डारण को विषयमा अस्पताल प्रमुख का साथमा Pharmacy संचालनको मासिक बैठक राख्नु पर्ने छ ।
- २) स्वास्थ्य संस्थामा आउने विरामीको संख्याको आधारमा तथा विरामीको रोगको आधारमा औषधीको व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ ।
- ३) म्याद नाघेका औषधीको सुचि तयार पारी बैठकमा ल्याउने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ ।
- ४) औषधी आपूर्ति तथा वितरण प्रणालिलाई पारदर्शि तथा आर्थिक ऐन अनुसार संचालन गर्नु पर्ने छ ।

१४) अस्पताल क्यान्टिन तथा पोषण व्यवस्थापन

- अस्पताल परिसरमा गुणस्तरिय र पोषण युक्त खाना दिन सक्ने क्यान्टिनको व्यवस्था गरिने छ ।
- अस्पताल क्यान्टिन संचालनका लागि निजि क्यान्टिन लाई आमन्त्रित गरिने छ । प्रत्येक वर्ष शशुल्क क्यान्टिन संचालन Tendre प्रणाली माफ्त गरिने छ । अस्पतालको क्यान्टिन कोठाको

(Handwritten signatures and names at the top of the page)

स्वांगि नियमित मासिक भाडा अस्पताल लाई बभाई संचालनमा ल्याईने छ । Tender खुल्ला प्रतिस्पर्दा मार्फत गरिने छ ।

- निजी क्यान्टिन संस्थाले प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता गरेको हुनुपर्ने छ ।
- संचालन मापदण्डमा उल्लेख गरिए बमोजिम जनशक्ति हुनुपर्ने छ ।
- क्यान्टिन का लागि आवश्यक स्थान तथा कोठाहरु उपलब्ध गरिने छ ।
- कुशल क्यान्टिन अभ्यास अनुकूल हुने गरि किरा तथा मुसाहरु नियन्त्रण गर्नुपर्ने, क्यान्टिन मा उपलब्ध खाना सफा तथा पोषण युक्त हुनुपर्ने ।
- क्यान्टिनमा विरामीलाई अनुकूल खाना पनि उपलब्ध गराउनु पर्ने छ ।
- क्यान्टिन सम्बन्धी नियमहरु निजी क्यान्टिन संग सम्झौता गर्दा उल्लेख गरिने छ । तोकिएको नियम पालना नगरिएको खण्डमा आवश्यकता अनुसार अन्य निजी क्यान्टिनलाई जिम्मा दिन सकिने छ ।

१५) Staff Training (स्टाफ तालिम) Skill Improvement (सिप शुद्धिकरण)

- स्टाफको मेडिकल सिप शुद्धिकरण का निम्ती क्लास तथा तालिम गरिने छ, हरेक कर्मचारिलाई अब्बल स्वास्थ्यकर्मि बनाउने क्रममा सब कर्मचारीले सहभागिता जनाउनु पर्ने छ ।
- विषय बिज्ञहरु बोलाएर पनि यस्ता तालिम क्लास आयोजना गर्न सकिने छ ।

१६. स्वास्थ्य संस्थाको स्वामित्व

स्थानिय तहका स्वास्थ्य संस्थाहरु स्थानिय तहमा नै हस्तान्तरण गर्ने सम्बन्धमा नेपालको संविधानको अनुसुचि ८ र ९ मा स्थानिय तहमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरु स्थानिय तहमा नै हस्तान्तरण गर्ने सन्दर्भमा नेपाल सरकार (माननिय स्वास्थ्य मन्त्री स्तर) को मिति २०७४/५/११ को १ नं. को निर्णय अनुसार स्वास्थ्य संस्थाको स्वामित्वमा रहेको जग्गा, जमिन, भवन, औषधि, उपकरण लगायत स्वास्थ्य संस्थाको चल अचल सम्पुर्ण सम्पति स्थानिय तहमा हस्तान्तरण गर्ने निर्णय भएअनुसार स्थानिय तहको स्वामित्वमा रहने छ ।

(Handwritten signatures and names at the bottom of the page)

Handwritten signatures and names at the top of the page, including 'अमरीता' and 'डिना'.

साईन बोर्ड

१७. स्वास्थ्य संस्थाहरु स्थानिय तहमा हस्तान्तरण भई सकेका अवस्थामा संस्थाको साईनबोर्ड तपशिल वमोजिम हुने छ ।

मेल्लेख गाउँपालिका

मेल्लेख आधारभुत अस्पताल, चौखुट्टे
सुदुरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

१८. आधारभुत अस्पतालको हस्तान्तरण भईसकेको अवस्थामा संस्थाको लेटर प्याड तपशिल वमोजिम हुने छ ।

Handwritten signatures and names at the bottom of the page, including 'अमरीता' and 'डिना'.

Handwritten signature and initials at the top left.

Handwritten signatures and names at the top right, including 'प्रमुख', 'उपमुख', 'अध्यक्ष', 'सुनीता', 'दिना', 'सुनीता', 'दिना', 'सुनीता'.

मेल्लेख आधारभुत अस्पताल, चौखुट्टे

मेल्लेख गाउँपालिका

सुदूरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

प.स.:

मिति:

च.न.:

विषय:

Handwritten signatures and names at the bottom, including 'प्रमुख', 'उपमुख', 'अध्यक्ष', 'सुनीता', 'दिना', 'सुनीता', 'दिना', 'सुनीता'.